

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO PAPILDYMO 593¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-1695

2019 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. balandžio 10 d. sprendimo Nr. SV-S-1180 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso papildymo 593¹ straipsniu įstatymo projektui (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnyje įtvirtintu minimalios ir proporcingos priežiūros naštos principu, priežiūrą atliekančių subjektų priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniais gebėjimams, atliekami siekiant kuo mažiau trikdyti ūkio subjektų veiklą; poveikio priemonės ūkio subjektams taikomos tik tada, kai priežiūros tikslų negalima pasiekti kitu būdu (*ultima ratio*); poveikio priemonės yra proporcingos pažeidimo pobūdžiui ir juo padarytai žalai. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra pateikta pagrindimo, kokius būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus leis pasiekti viešojo administravimo subjektų sprendimai visose ūkio subjektų veiklos srityse taikyti kontrolinius pirkimus, ar tokių sprendimų mastas ir įgyvendinimo priemonės atitinka tokius tikslus (yra tinkamos ir proporcingos siekiamiems tikslams), ar tokia poveikio priemonė atitinka *ultima ratio* sąlygas ir yra proporcinga galimam pažeidimų pobūdžiui ir potencialiai ūkio subjekto padarytai žalai.

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą būtų įtvirtinta, kad kontrolinis pirkimas yra įprasta, o ne išimtinė ir tik specialiose srityse taikoma ūkio subjekto veiklos neplaninio patikrinimo priemonė. Lietuvoje viešasis administravimas yra grindžiamas ne prievartiniais metodais ar priemonėmis, o teisės aktų reikalavimų pažeidimų prevencija. Kontroliniais pirkimais yra išimtinai siekiama atskleisti teisės aktų reikalavimų pažeidimus, o ne vykdyti tokių pažeidimų prevenciją.

Atsižvelgiant į tai, kad teisinis reguliavimas ir jo taikymas turi būti aiškiai apibrėžtas, galimybė atlikti kontrolinį pirkimą, siekiant įstatymuose nustatyti kontrolinio pirkimo atlikimo pagrindus, turi būti numatoma tik specialiosiose srityse, sistemiškai įvertinus ir pagrindus, kad nėra galimybės pasiekti ūkio subjektų veiklos priežiūros tikslo (užtikrinti teisės aktų reikalavimų laikymąsi) kitomis mažiau ribojančiomis priemonėmis ir būdais. Kontrolinių pirkimų atlikimo įtvirtinimas visose be išimties ūkio subjektų veiklos srityse, neįvertinus viešojo administravimo sistemos poreikių, prieštarautų iki šiol kurtai viešojo administravimo koncepcijai Lietuvoje.

2. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 1 dalyje numatomi planiniai ir neplaniniai ūkio subjektų veiklos patikrinimai. To paties straipsnio 12 dalis nustato pagrindus, kuriais remiantis atliekamas ūkio subjekto neplaninis patikrinimas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 11 dalimi, ūkio subjekto veiklos neplaninis patikrinimas atliekamas priežiūrą atliekančio subjekto iniciatyva, kai priežiūrą atliekančio subjekto vadovas ar jo įgaliotas asmuo arba reikiamus įgaliojimus turinti priežiūrą atliekančio subjekto kolegiali institucija priima motyvuotą sprendimą atlikti šį patikrinimą. Neplaninis patikrinimas turi atitikti neplaninių patikrinimų taisyklės ir gali būti atliekamas tik Lietuvos Respublikos viešojo administravimo straipsnio 36⁴ straipsnio 12 dalyje nurodytu pagrindu. Priežiūrą atliekantis subjektas, pradėdamas ūkio subjekto veiklos neplaninį patikrinimą, pateikia tikrinamam ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopiją. Įstatymų nustatytais atvejais kontroliniai pirkimai gali būti atliekami nepateikus ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintos sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopijos. Šiais atvejais teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinta sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopija ūkio subjektui turi būti pateikta iš karto po atlikto kontrolinio pirkimo (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 11 dalis).

Taigi, šiuo metu galiojantis reguliavimas, kad priežiūrą atliekantis subjektas, pradėdamas ūkio subjekto neplaninį patikrinimą, pateikia tikrinamam ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopiją (išskyrus tam tikrus pagrįstus ir konkrečius įstatymų nustatytus atvejus, kai, atliekant kontrolinius pirkimus, patvirtinta sprendimo kopija įteikiama iš karto po kontrolinio pirkimo), leidžia ūkio subjektui iš anksto susipažinti su informacija, dėl kokių priežasčių atliekamas patikrinimas, kokiam subjektui suteikta teisė atlikti tokį patikrinimą, ir leidžia įvertinti, ar priežiūrą atliekančio subjekto sprendimas atlikti patikrinimą yra pagrįstas. Dabartinis reguliavimas saugo ūkio subjektų teisę žinoti neplaninio patikrinimo atlikimo pagrindą. Priėmus Įstatymo projekte siūlomus pakeitimus, minėtos teisės taikymas būtų nepagrįstai apribotas.

3. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, kurios narė yra Lietuvos Respublika, palankiai įvertino Lietuvoje įgyvendintą verslo priežiūros pertvarką, kuri leido padidinti planinių patikrinimų skaičių ir daugiau dėmesio skirti ūkio subjektams – teikti jiems pagalbą ir juos konsultuoti. Todėl pasiūlymais visose srityse leisti atlikti kontrolinius pirkimus iš anksto neįspėjus ūkio subjekto apie atliekamą tikrinimą (kontrolinį, imitacinį pirkimą) nukrypstama nuo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijų.

4. Įstatymo projektu siūlomu reguliavimu nėra užtikrinami korupcijos prevencijos ūkio subjektų veiklos priežiūros srityje tikslai, pasiūlytas reguliavimas neužtikrina sąlygų skaidriai atlikti ūkio subjektų veiklos priežiūrą, sudaro prielaidas korupcijai ir neatitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimų. Ūkio subjektų veiklos priežiūros sistema turi kuo labiau užtikrinti viešojo administravimo subjektų nešališkumą, nepiktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, nesuteikti galimybės ūkio subjektų veiklos tikrintojams daryti vienokį ar kitokį spaudimą verslui ir nesudaryti pagrindo korupcijos atvejams. Kontroliniai pirkimai gali sudaryti prielaidas tikrintojui provokuoti ūkio subjektą padaryti teisės aktų pažeidimą, dėl kurio ūkio subjektui būtų taikoma atsakomybė, jeigu kontroliniai pirkimai yra organizuojami netinkamai, pavyzdžiui, pavedama atlikti

kontrolinį pirkimą vienam asmeniui, nepasitelkiama liudytojų ir pan. Tačiau Įstatymo projekte nėra numatyta kontrolinių pirkimų taikymo sąlygų, pašalinančių prielaidas tokio pobūdžio poveikiui.

Be to, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, atlikusi Įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą, 2018 m. balandžio 20 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-2995 „Dėl Administracinių nusižengimų kodekso papildymo 593(1) straipsniu projekto“ pažymėjo, kad Įstatymo projektą reikia tikslinti korupcijos prevencijos požiūriu.

5. Priėmus Įstatymo projektą, valstybės biudžetui būtų sukeliama našta, kurios dydžio šiuo metu neįmanoma nustatyti. Tuo atveju, kai administracinį nusižengimą tiriantis pareigūnas, atlikdamas kontrolinį pirkimą, įsigytų prekių, kurios, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. 697 „Dėl Mažmeninės prekybos taisyklių patvirtinimo“ II skyriaus nuostatomis, gali būti grąžinamos, valstybės biudžetinė įstaiga, kurios darbuotojas yra administracinį nusižengimą tiriantis pareigūnas, kontrolinio pirkimo metu patirtas išlaidas susigrąžintų, jei įsigytą prekę grąžintų. Tačiau tais atvejais, kai administracinį nusižengimą tiriantis pareigūnas, atlikdamas kontrolinį pirkimą, įsigytų negrąžintiną prekę arba paslaugą, valstybės biudžetinė įstaiga patirtų išlaidų, kurių dydis priklausytų nuo įsigyjamų prekių ar paslaugų vertės, taip pat nuo to, kaip dažnai administracinius nusižengimus tiriantys pareigūnai atliktų kontrolinius pirkimus. Įtvirtinus Įstatymo projektu siūlomą teisinį reguliavimą, kontroliniai pirkimai būtų atliekami įvairiose ūkio subjektų veiklos priežiūros srityse, todėl apskaičiuoti galimos išlaidų, kurias patirtų valstybės biudžetinės įstaigos, sumos šiuo metu nėra galimybės.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Ekonomikos ir inovacijų ministras
Virginijus Sinkovičius

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Strateginio planavimo ir veiklos organizavimo
departamento Asmenų aptarnavimo ir
dokumentų valdymo skyriaus redaktorė

Roma Šabalajauskaitė

2019-05-14

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Teisės departamento
direktorė

2018-05-14
Rūta Jovaišienė